

Exploatarea Minieră Roșia Montană (România) Nr. 1552

Denumirea oficială propusă de Stat
Exploatarea minieră Roșia Montană

Locație
Județ Alba
Localitățile Roșia Montană și Abrud, România

Scurtă descriere
Roșia Montană este localizată în zona metaliferă a Munților Apuseni. Dovezile unei activități miniere intense datează din era romană, continuând din vremurile medievale și până în perioada modernă. Galerile romane se regăsesc în patru localități subterane unde minierii au extras doar minereul cu conținut bogat. Există lucrări ulterioare care înconjoară și întreține galeriile romane. Sunt prezente și alte dovezi mai recente ale unor exploatare miniere la zi, stabilite în contextul pășunatului agricol al comunității învecinate care a susținut minele în secolul 18 și până la începutul secolului 20.

Categorie de proprietate
În termenii categoriilor de proprietăți culturale enunțate în Articolul I al Convenției pentru Patrimoniul Mondial, acesta este un *sit*.

În termenii *Liniilor Directoare Operaționale pentru Implementarea Convenției pentru Patrimoniul Mondial* (iulie 2017), alineatul 47, acesta este desemnat și *peisaj cultural*.

1 Date fundamentale

Inclus pe Lista Indicativă
18 februarie 2016

Asistență internațională din partea Fondului pentru Patrimoniul Mondial pentru pregătirea nominalizării
Niciuna

Data primirii de către Centrul pentru Patrimoniul Mondial
3 martie 2017

Istoric
Aceasta este o nominalizare nouă.

Consultări
ICOMOS a consultat TICCIH și mai mulți specialiști independenți.

Observațiile privind evaluarea acestei proprietăți au fost primite din partea IUCN în noiembrie 2017. ICOMOS a examinat cu aceste informații pentru a ajunge la decizia finală și recomandarea din martie 2018; IUCN a revizuit, de asemenea, prezentarea observațiilor sale incluse în prezentul raport ICOMOS.

Misiunea de evaluare tehnică
O misiune de evaluare tehnică ICOMOS a vizitat locația între 25 și 30 septembrie 2017. Probleme ca obținerea accesului la terenurile private, pe durata misiunii, au limitat suprafața locației care a putut fi vizitată.

Informații suplimentare primite de ICOMOS
ICOMOS a transmis o scrisoare Statului, la data de 22 septembrie 2017, solicitând informații suplimentare asupra elementelor-cheie, Valoarea Universală Excepțională și criteriile, proprietatea și starea de conservare a proprietății nominalizate. La 30 octombrie 2017, Statul a transmis un răspuns, inclusiv hărți care prezintă locația caracteristicilor și dreptul actual de proprietate asupra terenului, precum și o hartă istorică prezentând lucrările miniere de suprafață din 1869. Informațiile suplimentare au fost incorporate în secțiunile relevante de mai jos.

La 22 decembrie 2017, ICOMOS a transmis Statului un raport intermediar prin care se solicita informații suplimentare privind justificarea înscrierii, și protecției și conducerii.

Statul a transmis un răspuns la data de 28 februarie 2018 afirmând că Statul nu poate furniza informații suplimentare ca urmare a unui arbitraj în curs care implica Roșia Montană, înaintea Centrului Internațional pentru Soluționarea Litigiilor de Investiții.

Data aprobării prezentului raport de către ICOMOS
14 martie 2018

2 Proprietatea

Descriere
Localizată fiind în Munții Apuseni din vestul României, Roșia Montană prezintă dovezi ale exploatareilor miniere de aur în era romană, atât în subsol, cât și la suprafața solului. Patru masive purtătoare de aur se află în centrul proprietății - Cârnic, Lety, Orlea și Cetate – fiecare dintre acestea prezentând lucrări subterane, iar Cârnic și Cetate prezintă ambele mine în aer liber. Mai multe situri arheologice aferente se află în regiunea învecinată.

Configurațiile lucrărilor de exploatare minieră din era romană au fost refăcute, relevând o consistență sistematică în ceea ce privește forma și distribuția lucrărilor uniforme și puternic tehnologizate. Există 7 km de galerii din era romană, dar lucrările subterane romane nu constituie o singură rețea. În schimb, acestea sunt răspândite în cadrul celor patru masive, ca parte a totalului de 80 km de galerii

înregistrate la Roșia Montană și datând din era romană până în perioada modernă. Minerii romani selectau, cu

mare atenție, minereurile cu conținut bogat, lăsând o resursă de

valoare profitabilă în seama minerilor ulteriori care au utilizat tehnologii diferite. Prin urmare, majoritatea lucrărilor romane se intersectează, în general, cu lucrări ulterioare.

În cadrul proprietății, sunt prezente și situri arheologice romane reprezentând zone rezidențiale, temple și necropole folosite de persoanele care locuiau și lucrau în cadrul exploatării miniere.

Galeriile romane de exploatare minieră din Masivul Cârnic conțin patru tipologii tehnice majore de lucrări de exploatare minieră: galerii cu scări elicoidale, pante verticale cu acoperișuri tăiate în trepte inverse, abataje sprijinite prin piloni, și galerii de comunicare cu trepte. În cadrul minei Păru Carpeni, a fost descoperit un sistem hidraulic constând într-o serie de patru roți de apă pentru ridicarea apei în scop de drenare. A fost descoperit un alt sistem de roți de apă cu roată de rulare în galeriile Cătălina Monulești din Masivul Lety.

Masivul Orlea prezintă o serie de galerii din era romană care sunt deschise publicului larg, ca parte a muzeului de exploatare minieră. Alte galerii romane de la Orlea au fost explorate prea puțin. Lucrările romane din Masivul Cetate au fost, de asemenea, explorate mult prea puțin. În masivele Cârnic și Cetate, sunt prezente două zone de exploatare minieră de suprafață din era romană. Galeriile medievale se regăsesc în Masivul Văidoaia. Ulterior, lucrările subterane au dus la construcția unui lanț de galerii în cadrul acestor masive care intersectau și conectau multe mine romane. Condițiile umede din mine au conservat artefactele din lemn, inclusiv roți de apă, canale de drenare turnate în lemn și scări din lemn.

De la debutul secolului 18, viteza de exploatare minieră s-a intensificat, creându-se o rețea de bazine de recepție cu baraje, pentru a aduna apa din izvoare, cursuri de apă și topiri de zăpadă, pentru uz de către lucrările de procesare a minereurilor. Aceste bazine au fost reparate și au rămas în uz până la finele acestui tip de exploatare minieră tradițională de la începutul secolului 20. O cale ferată construită la mijlocul secolului 19 și pleacă de la minele din Roșia Montană 6 km înspre vest, către unitățile de procesare a minereurilor de la Gura Rosiei. Alte structuri din secolul 19 sunt: sediul societății de exploatare minieră și un complex de clădiri industriale, inclusiv intrarea și centrul de comandă al minei. Orașul Roșia Montană, care înconjoară sediul exploatării miniere, prezintă clădiri care datează din secolul 18 și până la începutul secolului 20, inclusiv câteva cartiere cu case autohtone. În oraș, există mai multe biserici tradiționale de mici dimensiuni, împreună cu ansamblul de parohii din oraș, printre care religiile Romano-Catolică, Unitariană, Greco-Catolică și Ortodoxă. În continuare, în partea estică a proprietății, se află satul modern Corna cu tipar dispersat. Sunt prezente alte trei saturi secundare de mici dimensiuni la marginea Roșiei Montane; acestea sunt Țarina, Balmoșești și Blidești. Un peisaj cu pășuni agricole înconjoară exploatarea minieră și satele, iar în unele zone, vegetația renăscută a pus stăpânire fostele trăsături miniere. Satele, lucrările de exploatare minieră, bazinele de recepție și căările care

le leagă pe acestea formează o rețea densă de trăsături peisagistice.

istorie și dezvoltare

Zona metaliferă a Munților Apuseni este unul dintre cele mai bogate depozite de aur din Europa. S-au descoperit, în apropiere, artefacte din aur care datează din Epoca Bronzului, sugerând că exploatarea minieră de mici dimensiuni și recuperarea au fost prezente în regiune din timpuri străvechi. Romanii au cucerit Dacia în anul 106 d. Chr., inițiind exploatarea minieră subterană imediat după această victorie. Regiunea Roșia Montană a fost apoi cunoscută sub denumirea de *Alburnus Maior*. Romanii au extras 500 de tone de aur în timpul dominației de 166 asupra regiunii. Într-una dintre mine, s-a găsit o serie de tablete de scris din lemn acoperite în ceară. Tabletele dezvăluiau detalii specifice privind organizarea minieră, contracte de vânzare și cumpărare, primirea de împrumuturi cu dobândă și vânzarea de sclavi. Dovezile atestă că nu au fost angajați doar imigranți iliri, dar și greci și latini pentru a munci în mine, organizându-se în asociații, cum ar fi *collegia aurariorum* și *societas danistaria*. Perioada exploatării miniere romane s-a prelungit până în 271 d. Chr., când Dacia a fost abandonată de armata romană în urma luptelor cu goții. Extracția mineralelor din era romană nu s-a realizat nici printr-o tehnologie extraordinară sau revoluționară, dar s-a desfășurat sistematic. Exploatarea minieră se realiza manual, folosind unelte din fier: tâmăcoape, ciocane și dălți. Suporturile din lemn erau rar folosite la Roșia Montană deoarece puțurile și galeriile înclinate erau reduse în secțiune transversală. Iluminatul se realiza cu lămpi rapide, iar nișele din pereții laterali ai tunelurilor sunt des întâlnire. Au fost recuperate mai multe lămpi antice. Galeriile orizontale erau trapezoidale în secțiunea transversală. Scările elicoidale și galeriile cu trepte înclinate conectau abatajele (zonele de extracție) verticale, în timp ce mai multe rânduri de roți de apă multiple ajutau în drenarea puțurilor. De asemenea, prelucrarea urma metodele standard ale perioadei respective. Minereul era încălzit și spart în bucăți înainte de a fi măcinat până stadiul de grămadă, după care metalul prețios era concentrat folosindu-se apă și greutate. În combinație cu plumbul, amestecul de argint și aur era topit și turnat în tipare care erau apoi încălzite pentru a îndepărta plumbul prin oxidare. În final, aurul și argintul erau despărțite prin folosirea cimentării cu sare prin încălzirea aliajului cu sare în mediu închis. Dovezi ale exploatării miniere a aurului au reapărut în secolul 13, sub forma unor referințe istorice, acestea apărând sporadic în înregistrările scrise ale următoarelor patru secole. Până în 1690, Imperiul Habsburgic controla Transilvania, inclusiv regiunea exploatării miniere de aur ale Roșiei Montane. Operațiunile de exploatare minieră s-au intensificat în timpul domniei Mariei Tereza (1740-1780) și a lui Iosif al Doilea (1780-1790) cu un amestec de îmbunătățiri finanțate prin activități de stat și private. Minerii au migrat din Slovacia, aducând cu ei expertiză. S-a utilizat explozie cu praf de pușcă pentru a extinde galeriile, iar minereul era transportat prin intermediul unor vagoane pe șine din lemn. Tot în această perioadă, a fost dezvoltată rețeaua de bazine de recepție cu apa folosită în alimentarea preselor de

ștanțare care au procesat minereul, multe dintre ele sub proprietate privată. Sistemul hidraulic a fost folosit și

pentru a îmbrăca minereul, separând pariculele de aur de matrice. Lucrările din această perioadă au fost investigate arheologic în Masivul Cârnic. În această eră, primele descoperiri constau în tablete romane din lemn acoperite cu ceară și care dețineau documente juridice descriind tranzacțiile, chestiunile legale și viețile comunității miniere romane. Exploatarea minieră a continuat în condiții similare în timpul secolului 19, cu mai multe mine private de familie, de mici dimensiuni. Calea ferată pentru minereuri a fost construită la mijlocul secolului, iar reparațiile rețelei de bazine de recepție au continuat până la începutul secolului 20. Majoritatea exploatărilor miniere au fost sistate în timpul Primului și Celui de-al Doilea Război Mondial și toate exploatăriile miniere au fost oprite în urma preluării puterii de către Partidul Comunist, în 1948. Exploatarea minieră a continuat după naționalizare, cu metode industriale actuale la scară largă, folosite atât în minele de subteran, cât și în cele de suprafață de zi. În anii 1970, o parte a lucrărilor romane din Masivul Cetate a fost distrusă prin exploatarea minieră la zi. Mina de stat și-a încetat operațiunile în 2006; ultimii ani de funcționare au fost subvenționați de stat. Recent, o societate străină de exploatare minieră a încercat să repornească exploatarea miniere de la Roșia Montană, devenind proprietar de terenuri vaste în zonă, dar nu a fost capabilă să obțină aprobările necesare. Informațiile suplimentare din partea Statului, la 30 octombrie 2017, a scos la iveală faptul că datarea conform metodei carbonului radioactiv din mostre de lemn prelevate din lucrări subterane de exploatare minieră includ date izolate din Vechea Antichitate (secolul 6 d. Chr.), Evul Mediu (sfârșitul secolului 9 – începutul secolului 11 și secolului 13), Renașterea (secolul 16) și era „modernă” (secolele 18 – 19), 18th – 19th c.), oferind astfel o indicație a faptului că exploatarea minieră subterană a continuat în decursul secolelor. Statul recunoaște lipsurile de informații din lucrările supraterane și relevă posibilitatea descoperirii unor dovezi arheologice medievale ulterioare în cadrul unor campanii viitoare. De asemenea, societatea de exploatare minieră a convenit recent să își dezvăluie datele de salvare arheologice, în scop de patrimoniu. Toate caracteristicile aferente activităților moderne de exploatare minieră industrială, și anume, cele de după 1948, au fost excluse din calculul recomandării.

3 Justificarea înscrierii, integrității și autenticității

Analiză comparativă

Statul a structurat analiza comparativă astfel încât să includă exemple ale exploatării miniere în era romană, precum și ale exploatării miniere de aur din Europa. Proprietățile cu exploatare minieră care au fost înscrise în Lista Patrimoniului Mondial și cele înscrise pe Listele Indicative au fost, și acestea, examinate, la fel ca alte proprietăți romane de exploatare minieră din România și alte mine selectate. Proprietatea Las Médulas, Spania (1997, criteriile (i), (ii), (iii), și (iv)) prezintă anumite asemănări cu Roșia Montană. A fost sursa principală a aurului roman în secolul dinaintea dezvoltării Roșiei

Montane, iar scăderea producției acesteia a contribuit la decizia lui Traian de a invada Dacia pentru aurul său. Cu toate acestea, a fost un depozit cu minerale grele și, prin urmare, a fost lucrat doar cu metode de zi, în locul combinației de exploatare minieră de zi și subterană, observată la Roșia Montană. Nu există alte proprietăți înscrise care să prezinte dovezi de exploatare minieră romană a aurului. O altă proprietate înscrisă reprezintă activitățile de exploatare minieră a aurului în Europa. Orașul istoric Banská Štiavnica și Monumentele Tehnice din apropierea sa, din Slovacia (1993, criteriile (iv) și (v)) a fost reținut pentru exploatarea sale miniere de argint și, în mai mică măsură, de aur, din secolul 15 și până în secolul 19. Banská Štiavnica s-a dezvoltat și a devenit o așezare urbană de dimensiuni superioare Roșiei Montane, iar, în acest timp, minele sale operau la o scară mai largă și cunoșteau mai multe inovații tehnice comparativ cu cele de la Roșia Montană. Orașul găzduia Academia Habsburgică pentru Exploatare Minieră, iar minerii și metodele acestora au imigrat din Banská Štiavnica către Roșia Montană. Au fost luate în considerare și alte mine și exploatarea miniere globale. Tr'ondëk-Klondike (Canada, Lista Indicativă) reprezintă febra aurului din Yukon de la finalul secolului 19. Lavrion din antichitate (Grecia, Lista Indicativă) reprezintă exploatarea minieră elenă a argintului. Patrimoniul Istoric al Exploatărilor Miniere (Spania, Lista Indicativă) este un sit în serie care include o componentă a erei romane de la râurile Tinto și Tharsis, unde erau exploatare atât metale prețioase, cât și metale de bază. Un alt sit comparativ este Tresminas, Portugalia, un complex de exploatare minieră romane cu cariere care este diferit în natură de lucrările subterane de exploatare minieră regăsite la Roșia Montană. În România, doar Bucium reprezintă un complex confirmat de exploatare minieră romană. Bucium se află la 6 km sud-est de Roșia Montană, și este, în principal, o mină de zi cu lucrări subterane limitate. În concluzie, ICOMOS consideră că tipologia de lucrări de exploatare minieră romane este mult mai variată la Roșia Montană comparativ cu orice altă locație. Galeria cu trepte elicoidale, abatajele verticale cu acoperișuri tăiate în scări inverse și abatajele susținute de piloni se regăsesc doar la Roșia Montană.

ICOMOS consideră că analiza comparativă justifică luarea în considerare a proprietății pentru Lista Patrimoniului Mondial.

Justificarea Valorii Universale Excepționale

Proprietatea nominalizată este considerată de către Statul a fi Valoare Universală Excepțională ca proprietate culturală, din următoarele motive:

- Oferă dovezi neasemuite ale exploatărilor miniere de aur din era romană;
- Ilustrează tradiția comunităților de exploatare minieră, atât în era romană, cât și din perioadele medievale până la cele moderne;
- Expune aspectele tehnice ale exploatărilor miniere romane și tiparul creat de micii proprietari ai secolelor 18 și 19 care exploatau și rafinau aurul folosind metode pre-industriale;
- Tabletele romane din ceară descoperite aici sunt surse unice de informații juridice, socio-economice, demografice și lingvistice aparținând erei romane.

ICOMOS consideră că anumite aspecte ale acestei justificări sunt corespunzătoare deoarece Exploatarea Minieră Roșia Montană conține cel mai semnificativ, cuprinzător și divers, din perspectivă tehnică, complex de exploatare minieră subterană de aur din era romană cunoscut pe planetă. Alte aspecte ale justificării, cum ar fi dovezile unor exploatare miniere ulterioare, nu au fost evaluate suficient la acest moment. Tabletele din ceară, deși o descoperire spectaculoasă, nu reprezintă o justificare suficientă pentru înscriere. Deși Statul a înaintat propunerea ca proprietatea să fie înscrisă drept peisaj cultural, ICOMOS consideră că doar lucrările de exploatare minieră din perioada romană, împreună cu siturile arheologice asociate, prezintă o semnificație însemnată. Multe dintre valorile aparținând peisajului cultural (bazinul de recepție, satele din secolele 18 și 19 și peisajul cu pășune agricolă) datează din perioade ulterioare. Prin prezenta, ICOMOS consideră că proprietatea nu este un peisaj cultural. Dat fiind că proprietatea nu este considerată peisaj cultural, ICOMOS propune ca denumirea societății să fie modificată în „Minele de aur din epoca romană de la Roșia Montană”.

Integritate și autenticitate

Integritate

Statul afirmă că proprietatea conține toate atributele necesare pentru a-și exprima Valoarea Universală Excepțională. Atât lucrările subterane, cât și peisajul suprateran reprezintă un manuscris de lucrări realizate de imperii și culturi succesive. ICOMOS consideră că toate elementele necesare exprimării valorilor proprietăți nominalizate pentru perioada exploatărilor miniere din epoca romană sunt incluse în intervalul zonei nominalizate. Proprietatea nominalizată este de mărime adecvată astfel încât să asigure reprezentarea completă a trăsăturilor și proceselor care transmit semnificația proprietății nominalizate pentru această perioadă. O mare parte din elementele necesare citirii și înțelegerii valorilor transmise sunt încă prezente și incluse în zona nominalizată. În plus, cuprinde o zonă în cadrul căreia cercetările arheologice vor descoperi, probabil, un număr mare de exploatare miniere ulterioare de suprafață și subterane, structuri de procesare a minereului și structuri de așezări din perioada romană. Lucrările ulterioare, în special cele din secolele 18, 19 și 20, intersectează galeriile romane în mai multe locuri. Deși impactul acestor galerii târzii reprezintă o pierdere a integrității lucrărilor anterioare, acestea sunt folosite și ca tuneluri de legătură, oferind acces la lucrările romane care, în alte circumstanțe, ar fi rămas inaccesibile. Statul notează că au existat recent două impacturi negative la adresa integrității. În 1971, exploatarea minieră de zi de către o societate publică a distrus „Fortăreața” din Masivul Cetate, o serie de lucrări deschise din era romană. În 2004, peste 250 de proprietăți din valea Corna au fost demolate în anticipare pentru reluarea activității de exploatare minieră de zi. În ciuda acestei pierderi, valea Corna a păstrat o serie de structuri din secolele 18 și 19. Amenințările sunt prezente la adresa conservării mai multor structuri statonice ale proprietății.

Propunerea reluării exploatării miniere de zi reprezintă o amenințare gravă la adresa integrității proprietății. Reluarea exploatării miniere la scara respectivă care a fost propusă ar transforma regiunea, creând patru noi mine de zi, precum și un bazin de steril care ar îneca valea Corna. Doar o secțiune mică a galeriilor romane ale exploatărilor miniere ar fi păstrate în imediata apropiere a orașului Roșia Montană. Majoritatea vestigiilor romane descrise în dosarul de nominalizare ar fi distruse.

ICOMOS notează că scoaterea din funcțiune și îndepărtarea șinelor de cale ferată ale minereului, în 2006, reprezintă, de asemenea, o pierdere a integrității.

Autenticitate

Proprietatea nominalizată conține atribute cu autenticitate ridicată în ceea ce privește locația și forma și materialele articolelor istorice rămase, cu o imagine clară asupra modului, momentului și persoanelor care au modelat terenul prin exploatare minieră. În ceea ce privește cunoștințele, dovezile epigrafice și documentare, combinate cu un deceniu de investigații arheologice sistematice intense, au avut o contribuție majoră în înțelegerea tehnicilor și organizării exploatărilor miniere din era romană.

ICOMOS notează existența unui potențial considerabil pentru cercetări ulterioare și noi descoperiri aferente multor perioade din istoria exploatărilor miniere ale regiunii.

ICOMOS notează cu îngrijorare propunerea de repornire a exploatărilor miniere la scară largă la Roșia Montană. Dacă se implementează conform propunerilor, noile mine vor avea un efect negativ grav asupra proprietății, considerându-se astfel că autenticitatea sa este considerată vulnerabilă.

ICOMOS consideră că au fost întrunite condițiile de integritate și autenticitate pentru vestigiile exploatărilor miniere din era romană, dar acestea sunt extrem de vulnerabile.

Criterii în baza cărora se propune înscrierea

Proprietatea este nominalizată în baza criteriilor culturale (ii), (iii), (iv) și (vi).

Criteriul (ii): *exprimă o interschimbare importantă a valorilor umane, de-a lungul unei perioade temporale sau în cadrul unei zone culturale a lumii, asupra progreselor arhitecturale sau tehnologice, artelor monumentale, urbanisticii sau peisagisticii;*

Criteriul este justificat de către Statul în baza temeiului că aceste conține exemplu pre-distins global al unei mine de aur subterane datând din era romană și, ulterior, demonstrează peste 2.000 de ani de exploatare continuă și așezări permanente.

ICOMOS consideră că există dovezi excepționale pentru exploatarea miniere din era romană și unele dovezi pentru perioada din secolul 13 până la începutul secolului 20. Există o discrepanță în dovezile prezentate la dosar, de la finalul exploatărilor miniere din era romană și până în secolul 13. Informațiile suplimentare reținute anterior prin datarea conform metodei carbonului radioactiv au început să umple o parte a acelor discontinuități temporale, deși imaginea completă a exploatărilor miniere ulterioare este înțeleasă mult mai puțin decât cea din perioada romană. ICOMOS consideră că lucrările din era romană prezintă o interschimbare de valori prin tehnici inovative dezvoltate de minierii migranți iliri-dalmațieni calificați în exploatarea aurului în maniere care să corespundă naturii tehnice a depozitului. Un deceniu de campanii arheologice specializate subterane demonstrează o fuziune a tehnologiei importate de exploatarea minieră din era romană cu tehnici dezvoltate pe plan local, necunoscute, la momentul respectiv, în alte zone. Lucrările subterane de exploatarea minieră din era romană sunt prezente în patru masive, Cârnic, Lety, Orlea și Cetate. Camerele multiple care găzduiau roți de apă operate prin roți de rulare pentru drenare reprezintă o tehnică probabil preluată din Spania către Balcani, iar, în același timp, galeriile cu secțiuni trapezoidale perfect sculptate, puțuri elicoidale, galerii de comunicație înclinate cu scări realizate în piatră, și zone de extracție verticale (abataje) suprapuse, cu acoperișul sculptat în trepte se află într-o combinație atât de specifică Roșiei Montane încât reprezintă probabil aspecte de pionierat în istoria tehnică a exploatărilor miniere.

ICOMOS consideră că acest criteriu a fost justificat doar în privința vestigiilor romane.

Criteriul (iii): să poarte o mărturie unică sau cel puțin excepțională a unei tradiții culturale sau unei civilizații care trăiește sau care a dispărut;

Criteriul este justificat de către Statul pe temeiul că întrupează tradiția culturală a uneia dintre cele mai vechi comunități documentate de exploatarea miniere din Europa, înființată în antichitate de romani și care a supraviețuit influențelor sistemelor succesive socio-tehnice și organizaționale, intrând gradual în declin până la dispariția sa completă la începutul secolului 21. ICOMOS consideră ca fiind o exagerare simplă insinuare cum că Roșia Montană a fost o comunitate sub ocupație continuă.

ICOMOS consideră că acest criteriu nu a fost justificat.

Criteriul (iv): să fie un exemplu impresionant al unui tip de clădire, ansamblu arhitectural sau tehnologic sau peisaj care ilustrează o etapă / etape semnificativ(e) din istoria omului;

Criteriul a fost justificat de către Statul pe temeiul că reprezintă o mărturie a îndelungatei istorii a exploatării aurului în provincia carpatică de metale prețioase a *Cvadriaterului de aur*, din perioada romanilor și până în secolul 21.

ICOMOS consideră că Roșia Montană prezintă un ansamblu excepțional de lucrări de exploatarea minieră subterane și supraterane și situri arheologice asociate din era romană.

ICOMOS consideră că acest criteriu a fost justificat doar în ceea ce privește vestigiile romane.

Criteriul (vi): să fie, în mod direct și tangibil, asociat unor evenimente sau tradiții vii, unor idei sau unor credințe, cu lucrări artistice și literare cu semnificație universală nemaipomenită;

Criteriul este justificat de către Statul pe temeiul că tabletele din lemn din era romană acoperite cu ceară (*tabulae ceratae*) din *Alburnus Maior* reprezintă o sursă importantă în interpretarea dreptului roman și asupra legii obligațiilor, care a avut un impact semnificativ asupra Codului Civil din Germania, reprezentând, ulterior, baza unor regulamente similare în alte state.

ICOMOS consideră că *tabulae ceratae* sunt surse scrise excelente privind dreptul roman și economia, dar care, în sine, nu justifică înscrierea în Lista de Patrimoniu Mondial.

ICOMOS consideră că acest criteriu nu a fost justificat.

ICOMOS este de părere că criteriile (ii) și (iv) au fost întrunite pentru vestigiile legate de dovezile privind exploatarea minieră în epoca romană. Condițiile de autenticitate și integritate au fost întrunite, dar sunt extrem de vulnerabile.

Descrierea atributelor

Lucrările subterane de exploatarea minieră din era romană sunt prezente în cadrul a patru masive, Cârnic, Lety, Orlea și Cetate. Atributele specifice includ tunele trapezoidale, scări elicoidale, pasaje de comunicație cu trepte înclinate și abataje susținute prin piloni. Au fost descoperite două sisteme de drenare cu roți de apă în Masivele Cârnic și Lety. Dovezi ale exploatărilor miniere de zi din era romană sunt încă prezente în Masivele Cârnic și Cetate.

A fost descoperită o serie de situri arheologice de suprafață care datează din era romană, în Zona Sfânta Hăbad (templu), Găuri (așezare), Hăbad (așezare), Tăul Țapului (așezare), Hop (necropolă), Zona Sfânta Valea (templu, necropolă), Zona Carpeni (așezare, posibil un templu și o necropolă), Zona Jig- Piciorag (procesarea minereului și necropolă), Țarina (necropolă), Pârâul Porcului - Tăul Secuilor (necropolă), Zona Tăul Cornei – Sat Corna (necropolă), Zona Balmoșești - Islaz (caracteristici din epoca romană, posibil și caracteristici de la începutul Erei Bronzului).

4 Factori care afectează proprietatea

Principala presiune de îmbunătățire este planul pentru exploatare minieră continuă a aurului și argintului la Roșia Montană. Susținătorul acestei idei este Roșia Montană Gold Corporation (RMGC), înființată în 1997 și aflată în proprietatea Gabriel Resources Ltd (80,69%) și Societatea Publică de Exploatare Minieră Minvest Roșia Montană S.A (19,31%). Planul de dezvoltare propune patru mine de zi de mari dimensiuni (cariera Cetate, cariera Orlea, cariera Cîrnic, cariera Jig), două halde de mari dimensiuni și un bazin de steril de mari dimensiuni în valea Corna. Rezultatul realizării unui astfel de plan ar fi distrugerea unei mari părți a proprietății nominalizate, lăsând în urmă doar un „petic” istoric de mici dimensiuni de patrimoniu construit și unele lucrări subterane de exploatare minieră din epoca romană la Roșia Montană. RMGC a încercat să obțină un aviz arheologic care să permită exploatare minieră în unele zone cu lucrări subterane istorice, dar acest aviz a fost blocat de către instanțele din România.

Societatea de exploatare minieră a cumpărat sistematic proprietăți și a încurajat rezidenții să se mute, ceea ce a dus la scăderea populației localității, de la 3.800, în 2002, la mai puțin de 1.000, astăzi. Protecție, conservare și administrare

Limitele proprietății nominalizate și zona de tampon

ICOMOS propune ca limitele zonei nominalizate să fie modificate pentru a exclude partea modernă a proprietății, care nu include vestigiile romane.

Zona de tampon de mici dimensiuni din jurul proprietății nominalizate, în special în părțile din spate ale creștelor munților, este considerată a fi suficientă pentru a proteja vestigiile romane subterane și supraterane. Nu există vedere de la limita proprietății sau de la zona tampon a acesteia către cariera deschisă de mari dimensiuni (*Cariera Roșia Poieni*) aflată în partea de est a proprietății.

ICOMOS consideră că limitele proprietății nominalizate și ale zonei sale tampon sunt corespunzătoare excluderii părții moderne a proprietății, care nu include vestigii romane.

Ca urmare, mai multe clădiri sunt părăsite și stare de

păstrare a acestora este medie spre slabă, și continuă să se reducă. Aceasta, suplimentar pierderilor observate în alte locații din cadrul proprietății nominalizate, ca urmare a acțiunilor societății de exploatare minieră. Informațiile suplimentare primite de la Statul în 30 octombrie 2017 oferă mai multe detalii privind casele demolate, locațiile acestora și potențialul patrimonial. Singurele case demolate în centrul istoric al localității (zona protejată) erau în stare de degradare, fiind efectiv niște ruine. Dintre cele aproximativ 200 de gospodării demolate în alte părți ale proprietății, majoritatea datau din secolul 20. Foarte puține au fost notabile. Turismul este redus, iar facilitățile pentru vizitatori sunt foarte limitate, în acest moment. Regiunea nu

prezintă pericol seismic. Totuși, barajele care au creat bazinele de recepție ar putea prezenta un risc pe termen lung de degradare sau prăbușire dacă nu sunt inspectate sau întreținute în mod regulat. IUCN notează că bazinele de recepție sunt habitate mlăștinoase și găzduiesc plante acvatice rare care necesită condiții acide. Ținuturile mlăștinoase și pajiștile sunt alte habitate semi-naturale din cadrul proprietății care pot găzdui specii rare. Fostele mine sunt o sursă de poluare a apei. Principalul abataj de drenare care se varsă în râul Roșia prezintă urme de oxid de fier levigat în afara minei. Există o stație de epurare a apei, dar aceasta nu pare a fi funcțională. ICOMOS recomandă ca stația de epurare a apei să fie activată pentru a reduce cantitatea de

poluanți scursă prin abatajul principal în râul Roșia.

ICOMOS consideră că principala amenințare la adresa proprietății este reluarea potențială a exploatării miniere a aurului la scară largă.

Titlu de proprietate

Se estimează că Municipality Roșia Montană, împreună cu Societatea Publică de Exploatare Minieră Minvest S.A., dețin aproximativ 45% din terenul aflat în interiorul proprietății nominalizate, iar Roșia Montană Gold Corporation, în jur de 30%. Restul este deținut de proprietari individuali, asociații de proprietari și organizații (biserici). Informațiile suplimentare primite din partea Statului în 30 octombrie 2017 indică faptul că toate câmpurile subterane de exploatare minieră se află în proprietatea publică a Statului și, actualmente, acestea fac parte din concesiunea de exploatare minieră acordată societății Roșia Montană Gold Corporation în 1999 pe o durată de 20 de ani. În România, proprietatea publică nu este înstrăinabilă. ICOMOS recomandă luarea de măsuri imediate pentru oprirea degradării ulterioare a patrimoniului construit din cadrul proprietății.

Protecție

Întreaga Municipality Roșia Montană a fost nominalizată în baza *Legii pentru aprobarea Planului național de dezvoltare a spațiilor – Secțiunea III, Zone protejate (L. 5/2000)*, care permite o zonare și planificare extinsă, și în baza *Legii pentru protecția monumentelor istorice (L. 422/2001)* care protejează monumentele istorice

cu valoare națională excepțională (ansamble urbane [de ex., centrul istoric], arhitectură industrială [de ex., galeriile de exploatare minieră a aurului din epoca romană] și monumente cu arhitectură locală/sate [de ex., case din secolele 18 și 19]). În prezent, există 50 de

locuri specifice din cadrul proprietății nominalizate care sunt protejate prin această lege, iar alte 18 sunt în proces de obținere a protecției. ICOMOS recomandă ca procesul de protejare a patrimoniului construit și a trăsăturilor peisagistice (de ex., iazuri) să fie finalizat.

ICOMOS reține că deși demersurile de planificare au fost începute, zonarea expresă de către consiliul local (un Plan Urbanistic General) se află încă în procesul de inițiere.

În timpul întrevederii sale cu ICOMOS din noiembrie 2017, Statul a indicat că dezvoltarea unui plan de zonare (Plan Urbanistic Zonal) și a unui regulament de planificare (Plan Urbanistic General) a fost escaladată de la nivel municipal la nivel național și aceste ultime piese ale regimului de protecție se vor finaliza în următoarele 18 luni. ICOMOS consideră că ar fi necesar ca Statul să înștiințeze Centrul de Patrimoniu Mondial asupra implementării regimului de protecție, la momentul finalizării. În prezent, eficiența măsurilor de protecție nu se poate evalua deoarece sistemul de planificare a utilizării terenului nu este încă finalizat.

ICOMOS recomandă emiterea unui Plan Urbanistic General și a unui Plan Urbanistic Zonal în scopul unei implementări de succes a planului de management.

ICOMOS consideră că protecțiile actuale în baza legii se vor finaliza în momentul în care Planul Urbanistic General și Planul Urbanistic Zonal vor fi fost emise.

Conservare

Între 1999 și 2013, au fost întreprinse programe cuprinzătoare de cercetare arheologică finanțate de societatea de exploatare, în cadrul proprietății nominalizate. Aceasta a condus la documentarea numeroselor situri arheologice subterane și supraterane, în special din era romană, precum și la descoperirea și conservarea fizică a peste 10.000 de artefacte care sunt acum conservate în mai multe muzee publice și private. Spre exemplu, 6.864 de obiecte se află în Muzeul de Istorie Națională, București, și 5.835 de obiecte au fost păstrate de către societatea de exploatare minieră. Informațiile suplimentare primite din partea Statului la 30 octombrie 2017 indică faptul că procesarea, analiza și raportarea descoperirilor realizate în timpul investigațiilor arheologice de salvare sunt planificate, dar nu au fost încă finalizate.

Informațiile suplimentare primite din partea Statului la 30 octombrie 2017 descriu traseele de cercetare planificate, inclusiv procesarea și analiza artefactelor recuperate în perioada campaniilor 2000-2006, lucrările de arhivă din Viena, din Banská Štiavnica (Slovacia) și din alte locații pe care obiectivele le înregistrează încă din secolele 18 și 19. Este planificat și un sondaj LIDAR a întregii proprietăți. Starea actuală de conservare a lucrărilor subterane de exploatare minieră din era romană este variabilă; unele zone se află în stare foarte bună, altele par a fi inundate, pe când altele nu au permis un acces sigur. Caracteristicile și siturile arheologice supraterane din era romană se află, în general, în stare satisfăcătoare înspre necorespunzătoare și multe dintre acestea necesită lucrări de conservare. A fost construit un adăpost temporar pentru a acoperi structura funerară circulară de la necropola Hop. Strategia pentru Cultură și Patrimoniu Național 2016-2022 (2016) asumată de Ministerul Culturii include prevederea unor măsuri de conservare adecvate pentru a conserva valorile, autenticitatea și integritatea proprietății, dar atât timp cât nu există un Plan Urbanistic General, plan de conservare și de management pentru proprietatea nominalizată, nu se vor aloca întreținere și finanțe regulate pentru conservare acestor lucrări. Informațiile suplimentare indică faptul că ONG-urile de mai sus au restaurat peste 50 de clădiri istorice în perioada recentă, având de asemenea planificate lucrări pentru viitor. În plus, Programul de Restaurare Națională finanțat de bugetul statului a selectat trei clădiri în scop de restaurare, iar planificarea în acest sens este în desfășurare. Cele trei clădiri sunt Biserica Greco-Catolică și Casa Parohială a acesteia, precum și Casa Parohială Calvină. ICOMOS recomandă luarea unor măsuri cuprinzătoare pentru conservarea proprietății, în special a patrimoniului său construit, precum și a caracteristicilor de peisaj, cum ar fi bazinele de recepție.

Încă din 2012, s-au realizat cercetări la scară mai mică de către Institutul Național de Patrimoniu (programul de cercetare arheologică Alburnus Maior) și de către Organizații Non-guvernamentale și organisme profesionale din București și Cluj-Napoca (ex. Asociația Arhitectură. Restaurare. Arheologie (ARA), Fundația Pro Patrimoniu, Camera Arhitecților din România, ICOMOS România, Academia Română, și Fundația Culturală Roșia Montană).

Cercetările, înregistrările și inventarul s-au concentrat pe era romană, cu atenție redusă acordată perioadei industriale timpurii (secolele 18 și 19). O serie de operațiuni de mici dimensiuni de îmbogățire și topire a minereului, din secolele 18 și 19, au fost păstrate în cadrul unor case rezidențiale de exploatare minieră.

ICOMOS consideră că deși există provocări majore de conservare la această proprietate nominalizată, Statul trebuie să își concentreze eforturile imediate pe asigurarea unei protecții pe termen lung a proprietății și atributelor sale din era romană. ICOMOS recomandă implementarea priorității a unui program de conservare pentru vestigiile romane.

Administrare

Structuri
și
proces
de

administrare,
inclusiv
proces
tradițional
de
administrare

Institutul Național al Patrimoniului (INP) este responsabil pentru Siturile de Patrimoniu Mondial din România, având o echipă de persoane care se ocupă de monitorizarea proprietății. Pe plan local, oficiul județean a Ministerului Culturii, precum și Unitatea Guvernamentală de Asistență Tehnică (UGAT), în colaborare științifică cu INP, vor oferi asistență

inițiativelor locale pentru conservare și păstrare, precum și pentru intervenții și lucrări de infrastructură publice și private noi pentru a asigura compatibilitatea și abordarea integrată a acestora cu cerințele de integritate și autenticitate.

Cadru politic: planuri și acorduri de administrare, inclusiv prezentarea și administrarea vizitatorilor

Nu a existat un plan de administrare pentru proprietatea nominalizată și zona sa tampon, la momentul redactării dosarului de nominalizare. În iulie 2017, o echipă a Institutului Național pentru Patrimoniu din București a început lucrul asupra unui plan de administrare. O primă versiune de draft a fost prezentată de această echipă Expertului Misiunii ICOMOS. Planul va acoperi subiecte, cum ar fi protecție și administrare, conservare, oportunități și amenințări, precum și politici strategice. Va include, de asemenea, un Plan de Acțiune, un Plan de Conducere și un Plan de Monitorizare. Finalizarea unei versiuni a planului de administrare a fost preconizată pentru începutul lui 2018. Cu toate acestea, până la data de 28 februarie 2018, nu a fost primită nicio noutate în ceea ce privește procesul de planificare a administrării.

ICOMOS notează că, în baza dosarului de nominalizare, nu este clar cine va fi responsabil pentru administrarea proprietății. Nu s-au indicat nivelurile de personal sau bugetele anuale necesare.

ICOMOS recomandă implementarea unui plan de administrare care să includă un plan de conservare și o strategie de administrare turistică. ICOMOS recomandă, de asemenea, ca Statul să dețină resursele de personal și financiare necesare implementării planului de administrare. Prezentarea și interpretarea științifică a proprietății este încurajată de universități (de ex., Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca), Academia Română, Fundația Culturală Roșia Montană, Muzeul Național de Istorie al României, ICOMOS România, Comisiile Naționale de Arheologie și Monumente Istorice, precum și de către specialiști în arheologie și patrimoniu. Numeroase publicații științifice și de altă natură au prezentat exploatarea minieră de la Roșia Montană. Prezentarea publică locală are loc la Muzeul Mineritului de la Roșia Montană, chiar dacă doar la un nivel științific, didactic și de proiectare de bază.

Implicarea comunităților locale

A fost întreprinsă o gamă variată de activități de patrimoniu de către comunitatea locală, deși unele programe, cum ar fi Adoptă o Casă, se concentrează pe structuri mai recente, decât pe vestigiile din era romană. Dată fiind scăderea populației localității în ultimii ani, se impune necesitatea luării unor măsuri speciale pentru a implica localnicii în dezvoltarea planului de administrare și funcționarea locației. De asemenea, apa poluată care se scurge din abatajul principal afectează calitatea vieții localnicilor, lucru care necesită remediere.

ICOMOS consideră că este necesară o implicare mai accentuată a tuturor părților interesate în dezvoltarea și implementarea planului de administrare.

ICOMOS recomandă includerea în planul de administrare a unui plan de inspecție și întreținere a bazinelor de recepție, pentru a asigura stabilitatea acestora pe termen lung.

ICOMOS recomandă finalizarea și implementarea planului de administrare. Acesta va fi dezvoltat pentru a include o strategie de conservare susținută pe plan internațional, o strategie turistică pentru îmbunătățirea controlului vizitatorilor și interpretarea și prezentarea sitului, precum și resursele de personal și financiare necesare implementării acestuia.

5 Monitorizare

Dosarul de nominalizare indică faptul că va fi creat un regim de monitorizare, ca parte a planului de administrare. Misiunea tehnică a raportat faptul că o primă misiune de monitorizare la Roșia Montană a fost realizată de către echipa de planificare a administrării de la INP în vara anului 2017. Ca urmare a stării de proprietate complicate, această misiune de monitorizare s-a putut efectua doar pentru patrimoniul suprateran. Se preconizează cinci indicatori-cheie de monitorizare, inclusiv 1) patrimoniu arheologic și construit imobil, 2) lucrări de exploatare minieră subterane și supraterane, 3) caracterul peisajului, 4) flora și fauna, și 5) sistemele geologice și acvatice.

ICOMOS recomandă ca interpretarea și prezentarea

locală a proprietății nominalizate trebuie îmbunătățită, în special în cadrul Muzeului Mineritului. Planificarea turistică este, la acest moment, extrem de limitată. Principala atracție turistică este Muzeul Mineritului de la Roșia Montană, deținut, în prezent, de societatea de exploatare minieră. În ultimii ani, doar activitățile independente ale unor ONG-uri și unor localnici (de ex., Fan Fest-ul anual, Pe urmele aurului, Adoptă o casă) au atras numere mai mari de vizitatori din regiune și de peste hotare la Roșia Montană. Totuși, primii pași în direcția dezvoltării turismului în regiune au fost făcuți de ONG-urile locale și de localnici. ICOMOS recomandă integrarea unei strategii de administrare a turismului în planul de administrare.

ICOMOS consideră că programul de monitorizare a proprietății trebuie implementat.

6 Concluzii

ICOMOS consideră că analiza comparativă justifică luarea în considerare a acestei proprietăți pentru Lista Patrimoniului Mondial; că proprietatea nominalizată întrunește criteriile (ii) și (iv) pentru calitatea atributelor sale din era romană. Condițiile de integritate și autenticitate sunt ambele considerate a fi extrem de vulnerabile. În momentul în care Statul a propus ca proprietatea să fie înscrisă drept peisaj cultural, ICOMOS a considerat că doar lucrările de exploatare minieră din perioada romană, împreună cu siturile arheologice asociate, prezintă o semnificație însemnată. Multe dintre valorile atașate peisajului cultural (bazinele de recepție, satele din secolele 18 și 19 și peisajul cu pășuni agricole) datează din perioade mai recente. Prin urmare, ICOMOS consideră că proprietatea nu reprezintă un peisaj cultural.

Dat fiind că proprietatea nu este considerată peisaj cultural, ICOMOS propune ca denumirea societății să fie modificată în „Minele de aur din epoca romană de la Roșia Montană”.

ICOMOS consideră că limitele proprietății nominalizate și ale zonei sale tampon sunt corespunzătoare excluderii părții moderne a proprietății, care nu include vestigiile romane.

Principala amenințare la adresa proprietății o reprezintă reluarea potențială a exploatării miniere a aurului la scară largă de către societatea de exploatare minieră. Acțiunile în acest sens au limitat eforturile Statului și altor actori de a proteja, conserva și promova proprietatea. Protecția legală în vigoare va fi finalizată în momentul emiterii Planului Urbanistic General și Planului Urbanistic Zonal. Planul de administrare se află încă în etapele finale de pregătire.

Dat fiind că unele interese urmăresc continuarea exploatării miniere industriale a aurului la scară largă, că un arbitraj privind proprietatea respectivă este, în prezent, în desfășurare la Centrul Internațional de Soluționare a Litigiilor de Investiții, și că arbitrajul în desfășurare limitează acțiunile Statului, ICOMOS

consideră că există o amenințare certă asupra integrității proprietății, conform alineatului 179 din *Linile Directoare Operaționale*. Într-adevăr, proprietatea se confruntă cu un pericol iminent specific și dovedit care ar putea conduce la pierderea semnificativă a autenticității istorice și a semnificațiilor culturale. Prin urmare, ICOMOS consideră că Roșia Montană trebuie înscrisă în baza criteriilor (ii) și (iv) și, în același timp, trebuie înscrisă pe lista Patrimoniului Mondial în Pericol. În acest fel, există asigurarea că atributele nu sunt afectate de reluarea exploatărilor miniere, că se mobilizează resurse pentru a soluționa problemele de conservare și că regmuril de protecție, administrare și monitorizare pentru proprietatea sunt finalizate și implementate.

ICOMOS notează că starea de conservare dorită pentru Roșia Montană trebuie să includă prevederi care să elimine amenințările care planează asupra proprietății în ceea ce privește reluarea activităților miniere și măsuri pentru îmbunătățirea conservării minelor de aur din era romană. Înscrisa pe Lista Patrimoniului Mondial în Pericol ar fi, de asemenea, o oportunitate pentru a atrage atenția comunității internaționale privind protecția proprietății și, de asemenea, un obiectiv de îmbunătățire a bunăstării rezidenților săi.

7 Recomandări

Recommendations privind înscrierea

ICOMOS recomandă ca Exploatarea Minieră Roșia Montană, România, să fie înscrisă pe Lista Patrimoniului Mondial în baza **criteriilor (ii) și (iv)** și, de asemenea, ca proprietatea să fie înscrisă pe Lista Patrimoniului Mondial în Pericol.

ICOMOS recomandă ca o misiune de monitorizare reactivă prezentă pe proprietate să stabilească starea dorită de conservare și un program de măsuri corective pentru a începe proprietatea de pe Lista Patrimoniului Mondial în Pericol.

Declarație recomandată de Valoare Universală Excepțională

Scurtă sinteză

Exploatarea Minieră Roșia Montană conține cel mai semnificativ, cuprinzător și divers, din perspectivă tehnică, complex de exploatare minieră subterană de aur datând de la ocupația romană în Dacia (106- 271 d. Chr.). Roșia Montană este localizată într-un amfiteatru natural de masive și văi radiante din secțiunea metaliferă a Munților Apuseni, aflată în regiunea istorică a Transilvaniei, în partea centrală a României. Exploatarea aurului în epoca romană a avut loc în interiorul a patru munți de mici dimensiuni (Cârnăc, Lety, Orlea și Cetate) care domină vizual peisajul de la Roșia Montană, în sine împrejmuită în trei părți de creste și vârfuri. Arheologia de suprafață din era romană este prolifică și universală, cuprinzând zone de procesare a minereului, încăperi de trai, clădiri administrative, zone sfinte și necropole, unele cu clădiri funerare cu arhitectură complexă, toate aflate la aproximativ 7 km de lucrări antice subterane care s-au descoperit până la acest moment.

Criteriul (ii): Exploatarea Minieră de la Roșia Montană conține exemplu pre-distins global al unei mine de aur subterane datând din era romană și prezintă o interschimbare de valori prin tehnici inovative dezvoltate de minerii migranți iliri-dalmațieni calificați în exploatarea aurului în maniere care să corespundă naturii tehnice a depozitului. Camerele multiple care găzduiau roți de apă operate prin roți de rulare pentru drenare reprezintă o tehnică probabil preluată din Spania către Balcani, iar, în același timp, galeriile cu secțiuni trapezoidale perfect sculptate, puțuri elicoidale, galerii de comunicație înclinate cu scări realizate în piatră, și zone de extracție verticale (abataje) suprapuse, cu acoperișul sculptat în trepte se află într-o combinație atât de specifică Roșiei Montane încât reprezintă probabil aspecte de pionierat în istoria tehnică a exploatărilor miniere.

Criteriul (iv): Exploatarea Minieră de la Roșia Montană ilustrează controlul strategic și dezvoltarea viguroasă a exploatării miniere a metalelor prețioase de către Imperiul Roman, esențiale longevității și puterii sale

militare. Ca urmare a declinului exploatărilor miniere în *Spania*, Roșia Montană, localizată în regiunea *Aurariae Dacicae* (Dacia romană), a fost singura sursă nouă de aur și argint a Imperiului Roman, aceasta fiind o probabilă motivare a cuceririi regiunii de către Traian.

Integritate

Roșia Montană conține toate elementele necesare exprimării valorilor proprietății pentru perioada de exploatare minieră din era romană. Proprietatea este de mărime corespunzătoare pentru a asigura reprezentarea completă a trăsăturilor și proceselor care transmit semnificația acesteia. În plus, proprietatea conține o zonă în care cercetările arheologice vor descoperi, probabil, un număr mare de exploatări miniere ulterioare de suprafață și subterane, structuri de procesare a minereului și structuri de așezări din perioada romană. Totuși, propunerea actuală de exploatare minieră presupune o vulnerabilitate ridicată la adresa integrității proprietății.

Autenticitate

Proprietatea conține atribute cu autenticitate ridicată în ceea ce privește locația și forma și materialele articolelor istorice rămase, cu o imagine clară asupra modului, momentului și persoanelor care au modelat terenul prin exploatare minieră. În ceea ce privește cunoștințele, dovezile epigrafice și documentare, combinate cu un deceniu de investigații arheologice sistematice intense, au avut o contribuție majoră în înțelegerea tehnicilor și organizării exploatărilor miniere din era romană. Există potențial considerabil pentru cercetări viitoare și pentru noi descoperiri legate de mai multe perioade din istoricul exploatărilor miniere a perioadei. Totuși, propunerea actuală de exploatare minieră presupune o vulnerabilitate ridicată la adresa autenticității proprietății.

Cerințe de administrare și protejare

Protejarea Roșiei Montane se realizează prin înscriere pe listă, mai ales în baza Legii pentru protecția monumentelor istorice. În baza acestui cadru de protecție, responsabilitatea cade pe umerii municipalității, în ceea ce privește protejarea prin măsuri urbanistice, pentru care regulamentele specifice de zonare se află în proces de emisie, precum și prin intermediul proprietarilor respectivi, dacă discutăm despre proprietăți aflate pe listă. Planul de administrare a proprietății este finalizat de către Institutul Național pentru Patrimoniu care este, de asemenea, responsabil pentru monitorizarea proprietății. Planul de administrare trebuie dezvoltat astfel încât să cuprindă o strategie de conservare susținută pe plan internațional, implementându-se și o strategie de turism.

Recomandări suplimentare

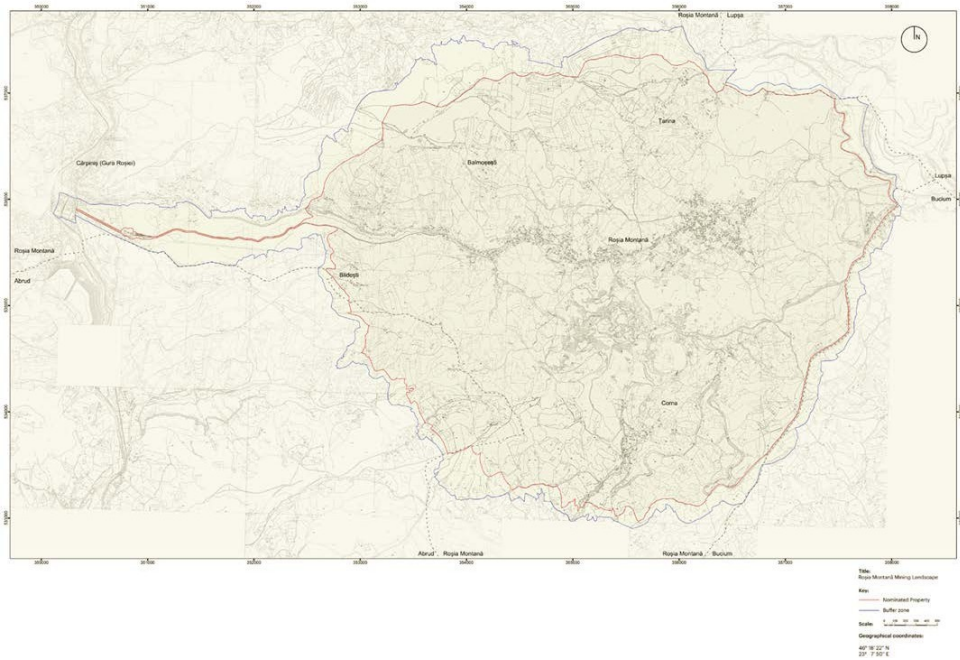
ICOMOS recomandă, în continuare, ca Statul să acorde o atenție deosebită următoarelor elemente:

- a) Redactarea și implementarea măsurilor de protecție pentru proprietate, și anume, Planul Urbanistic General și Planul Urbanistic Zonal,
- b) Înaintea și implementarea planului de administrare a proprietății, dezvoltându-l pentru a:

- o Include o strategie de conservare susținută pe plan internațional, pentru vestigiile romane
 - o include o strategie de administrare turistică, pentru a îmbunătăți controlul vizitatorilor și interpretarea și prezentarea sitului,
 - o îmbunătăți implicarea părților interesate în administrarea proprietății,
 - o angaja resursele financiare și de personal necesare implementării sale,
 - o un plan de inspecție și întreținere pentru bazinele de recepție pentru a asigura stabilitatea acestora pe termen lung,
- c) Implementarea programului de monitorizare a proprietății,
- d) Transmiterea către Centrul Patrimoniului Mondial, până la data de 1 decembrie 2018, a unui raport asupra implementării recomandărilor susmenționate în scop de examinare de către Comitetul de Patrimoniu Mondial, în cadrul celei de-a 43-a sesiuni, în anul 2019;

ICOMOS încurajează cooperare internațională pentru a susține protejarea și conservarea proprietății.

În plus, ICOMOS recomandă ca denumirea societății să fie modificată în „Minele de aur din epoca romană de la Roșia Montană”.



Hartă prezentând limitele proprietății nominalizate



Vedere asupra Tăului Mare, Roșia Montană



Galerie de exploatare minieră din epoca romană în Masivul Orlea